

- 1 וכל זה - בנוגע לאגרת הקודש, שבחיי אדמו"ר הזקן על-כל-פנים לא היתה נחשבת לתורה שבכתב
2 של תורת החסידות. ועל-אחת-כמה-זוכמה בנוגע לספר התניא עצמו, שגם בחיי אדמו"ר הזקן היה תורה
3 שבכתב של תורת החסידות⁷⁶, ובפרט לפי הידוע עד כמה דייק רבינו הזקן בכל אות בתניא, עד שבמקום
4 אחד - אף הוא בפרק מא - התבונן במשך ששה שבועות אם לכתוב עם וא"ו (המוסיף) או בלא וא"ו⁷⁷.
5 ומזה מובן, שכאשר מביא כאן לשון הכתוב "והנה הוי' נצב עליו", אין זה מפני שרוצה להשתמש
6 בלשון של פסוק, אלא מפני שזה מוסיף ביאור בענין שאודותיו מדבר כאן.
7 יז. על הפסוק "והנה הוי' נצב עליו", מצינו במדרש⁷⁸ ב' פירושים שנאמרו על-ידי שני אמוראים:
8 "חד אמר עליו על סולם (שהקב"ה ניצב על הסולם ש"ראשו מגיע השמימה)", וחד אמר עליו על יעקב".
9 וכיון שכאן בתניא לא מדובר על הסולם, הרי ברור שכוונתו בתיבת "עליו" היא - לפי הפירוש השני
10 - על האדם המתבונן.
11 הפירוש ש"עליו" קאי על יעקב - מבואר במדרש שם: "הרשעים מתקיימין על אלקיהם, ופרעה חולם
12 והנה עומד על היאור⁷⁹, אבל הצדיקים, אלקיהם מתקיימין⁸⁰ עליהם, שנאמר והנה הוי' נצב עליו".
13 ולכאורה אינו מובן: מה מוסיף הענין של "הרשעים מתקיימין על אלקיהם" בהבנה של "והנה הוי'
14 נצב עליו" (שלכן מביאו המדרש על פסוק זה)?
15 ועל כן צריך לומר, שבכך מבאר המדרש שהפירוש ד"נצב" הוא כמו "עומד", וכמו "עומד" שבפסוק
16 "והנה עומד על היאור":
17 התוכן ד"והנה עומד על היאור" הוא, שעמידת וקיום פרעה - וכלשון המדרש "מתקיימין" - היו מהיאור.
18 - כידוע⁸¹ שהסיבה לכך שהמצרים עבדו לנילוס היא מפני שממנו (מהמלאך - מזל ושר שלמעלה
19 (על-ידי הנילוס) הנקרא "אלקיהם") קיבלו השפעתם. וענין זה לא היה דבר מרומה, אלא כן היה באמת
20 - שקיבלו השפעתם מהנילוס (וטעותם התבטאה במחשבתם שהנילוס משפיע בכח עצמו, ואילו האמת
21 היא שאינו אלא כגרון ביד החוצב). -
22 וכן הוא גם הפירוש ב"והנה הוי' נצב עליו" - ש"הוי'" נצב ומתקיים כביכול על יעקב, "צדיקים
23 אלקיהם מתקיימין עליהם", שהקיום כביכול של אלקות הוא על הצדיקים.
24 יש מפרשים⁸² - המובאים בחסידות - שמבארים ענין "אלקיהם מתקיימין עליהם" על-דרך מארוז⁸³
25 "מוסיפין כח בגבורה של מעלה". אבל זהו רק ש"מוסיפין כח" (ועל-דרך מאמר המדרש⁸⁴ - בפירוש
26 הפסוק הנ"ל "והנה הוי' נצב עליו" - ש"האבות הן הן המרכבה", ש"מרכבה" פועלת (רק) עליה בהרוכב).
27 אבל כאן, הרי מזה שהמדרש מביא הדוגמא מ"והנה עומד על היאור", מובן (כנ"ל) שהקיום כביכול של
28 "הוי'" - לשון מהוה⁸⁵ - הוא על צדיקים.
29 ולכן משתמש כאן רבינו הזקן בלשון הפסוק "והנה הוי' נצב עליו", שכוונתו בזה, שהקיום של
30 מלכותו יתברך הוא "עליו", על יהודי שמקבל עליו עול מלכות שמים. על-ידו דוקא נעשה הקב"ה מלך⁸⁶
31 (על-ידי תפלתו ובקשתו: "מלוך על העולם כולו" - נעשה כן בפועל).
32 וזהו "והנה הוי' נצב עליו", שזה ש"לעולם הוי' דברך נצב בשמים"⁸⁷, היינו, שהקיום של אלקות
33 בעולם, ומלכותו של הקב"ה - שזהו פירוש תיבת "נצב": "נצב מלך"⁸⁸ - הרי זה "עליו".

(82) פ"י מת"כ כאן.

(83) איכ"ר פ"א, לג.

(84) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(85) זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. תניא שעהיה"א רפ"ד.

(86) וזהו ג"כ ענין "שום תשים עליך מלך" (פ' שופטים יז,

טו - שמובא בהפרק להלן), שפירושו - שלפני השימה אין לו מלך ועתה הוא משים על עצמו מלך - ראה לקו"ת מסעי צ, ד.

(87) תהלים קיט, פט.

(88) מלכים-א כב, מח.

(76) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רסא ואילך. וש"נ.

(77) ראה תורת מנחם - רשימת היומן ע' רלו. וש"נ.

(78) ב"ר פס"ט, ג.

(79) ר"פ מקץ.

(80) מותקיימין - כן הוא גם בב"ר הוצאת תיאודור-אלבק שם (וכן לקמן פפ"ט, ד). אבל בהוצאת רא"ם (ווילנא, תרל"ח וצילום ממנה) ועוד (ראה הוצאת תיאודור כו' שם בחילופי נוסחאות והערות) - "מתקיים".

(81) ראה לקו"ש חט"ז ע' 14. וש"נ.